



Dnromme 7018/93/2018

EDUSKUNTA

Perustuslakivaliokunta

asia: HE 199/2017 vp laiksi tiedustelutoiminnan valvonnasta ja laiksi valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

kuultava: tietosuojavaltuutettu

Pyydettynä lausuntonani esitän kunnioittavasti;

Yleistä

Ehdotuksen mukaan Suomea sitovien kansainvälisten perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden johdosta tiedustelutoiminnan valvonnan tulee sisältyä tiedustelua koskevaan lainsäädäntöön. Käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyy poikkeuksellisen seikkaperäinen ja kattava arvio edellä mainituista velvoitteista johtuvista vaatimuksista (s. 23-31). Näin ollen olen arvioinut, vastaako esitys edellä mainittuja edellytyksiä. Esitystä on myös arvioitava yleisten perusoikeuksien rajoittamisperusteiden nojalla.

Esityksen mukaan tiedustelutoiminnan valvontaa suorittavat Eduskuntaan perustettava erityinen tiedusteluvalvontavaliokunta suorittamaan parlamentaarista valvontaa ja itsenäisesti toimiva tiedusteluvaltuutettu huolehtimaan yhdessä ylimpien laillisuusvalvojien kanssa tiedustelun ulkoisesta laillisuusvalvonnasta.

Tämä malli sinänsä on ymmärtääkseni Suomea sitovien velvoitteiden ja perustuslakimme mukainen, kunhan se johtaa siihen, että valvonta on tehokasta ja riippumatonta. On myös huomattava, että myös valvojan valvojaa valvottaisiin; ylimmät laillisuusvalvojat valvoisivat tiedusteluvaltuutetun työtä.

Esityksessä kuvataan myös (s. 56) ehdotetun tiedusteluvaltuutetun ja tietosuojavaltuutetun välistä operatiivista suhdetta (12 § Tutkimispyyntö). Arvioni on, että näiden kahden itsenäisen viranomaisen keskinäinen suhde on esitetty järjestettäväksi siten, ettei se ainakaan jätä ulkoisen lainvalvonnan osalta aukkoja valvontajärjestelmään. Mahdolliset toimivaltojen päällekkäisyydet ovat hoidettavissa hallinnon yleisten periaatteiden mukaisesti.

Olen suorittanut hallituksen esityksen ja siihen kohdistuvien velvoitteiden tarkemman vertailun erillisellä asiakirjalla (PowerPoint-esitys).

Erityiset kommentit

Pidän esitystä valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta asiaan liittyvät seikat kokonaisuudessaan huomioiden perusteltuna.

Erityisen tärkeänä pidän, että eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta seuraa tiiviisti tiedusteluvaltuutetun tosiasiallisten lainvalvontamahdollisuuksien ja resurssien riittävyyttä ja kehittymistä.

Esityksessä on mielestäni kuvattu tiedusteluvaltuutetun riippumattomuus (itsenäisyys) hieman suppeasti. Sen mukaan riippumattomuudella tarkoitettaisiin erityisesti valtuutetun vapautta tehdä omaan harkintaansa perustuvia päätöksiä ilman ulkopuolisten tahojen asiaan vaikuttamista. Katson, että riippumattomuuteen kuuluvat myös aineelliset ja laadulliset resurssit.

Esityksen 14 §:n mukaan tiedusteluvaltuutetulla olisi läsnäolo-oikeus, mutta ei velvollisuutta olla läsnä tiedustelumenetelmää koskevassa lupa-asian käsittelyssä tuomioistuimessa. Tähän läsnäolo-oikeuteen ei sisältyisi muita osallistumisoikeuksia, kuten oikeutta esittää näkemyksiään istunnossa. Ymmärtääkseni tilanteessa, jossa tiedusteluvaltuutettu havaitsisi lupapäätöksen olevan lainvastainen, voisi hän saattaa asian esityksen 15 §:n tilanteissa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Minulla ei ole muuta huomautettavaa esityksestä.

Liite: PowerPoint-esitys